

HET WOORD VAN DE WEEK

20e jaargang nr. 13

27 maart 1967

Orgaan van DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

administratie
postbus 114, Utrecht
tel. 030-24641
postgiro 58

abonnementsprijs f 6,— per jaar
buitenland f 7,50 per jaar
voor België f 6,50
losse nummers f 0,50
verschijnt wekelijks

Bemoeien die humanisten zich daar ook mee?

Tekst van het vraaggesprek van Mevrouw D. Roethof-Ensing met de heer J. Pasman, voor de uitzending van maandag 27 maart 1967.

Vr. Ik zou jou, in je functie als directeur van het Humanistisch Verbond, graag deze vraag willen voorleggen: Heeft het Verbond na wat er in de vorige uitzendingen naar voren is gekomen nog behoefte aan een aanvulling daarop?

Het Verbond heeft inderdaad nog meer te zeggen dan in de voorgaande interviews naar voren is gekomen. Ondanks het vele werk waar we mee bezig zijn, ligt er nog een enorm arbeidsveld voor ons, waar we helaas nog niet aan kunnen beginnen, omdat ons de financiële middelen ontbreken. Vr. Kun je misschien over dat arbeidsveld een duidelijk beeld geven?

Een duidelijk beeld is misschien wat moeilijk. Ik zou onze urgente wensen kunnen noemen. Wij willen graag behalve in Rijn-mond ook geestelijk raadslieden hebben in IJ-mond, in de Haagse agglomeratie, in het centrum van ons land en in het noorden. Daarnaast is er grote behoefte aan gespecialiseerde krachten in de universitaire centra.

Vr. Ja, als je daar zo IJ-mond noemt en de grote steden en het noorden van het land, met z'n specifieke problemen dan vraag ik me toch wel af, waarom leg je nog zo eens extra het accent op die universitaire centra?

Die vraag kan ik me voorstellen. Maar de universitaire wereld immers heeft zo z'n eigen sfeer en z'n eigen dynamiek en daarom willen wij naast onze twee ligstoelen, zoals je weet in Delft en Leiden, speciale contact-figuren voor studenten aanstellen, daar is grote behoefte aan; een behoefte die regelmatig blijkt.

Vr. Maar dat moeten dan toch wel hoog gekwalificeerde geestelijk raadslieden zijn?

Inderdaad zullen dat speciaal opgeleide krachten moeten zijn. Overigens zijn er nog meer groepen die onze aandacht vragen en om het beeld te vervolmaken zou ik daar nog wel wat over kunnen zeggen.

Vr. Ja, ik denk dat we dan waarschijnlijk allebei aan dezelfde groep denken, nu we de jeugd genoemd hebben valt ons misschien allebei in gedachten het woord bejaarden.

Ja, inderdaad de bejaarden en de zieken niet te vergeten, vooral de chronisch zieken. De landelijke leiding van dit werk is nu in handen van een vrijwillige kracht. Het is duidelijk dat ook hierbij op beroepskrachten moet worden overgestapt. Er blijkt elke dag opnieuw dat er vraag is naar mensen die bereid zijn de eenzamen in de bejaardencentra, de eenzamen in de zieken-inrichtingen te bezoeken en zoals het nu gaat komt het werk onvoldoende van de grond.

Vr. Hoe is het mogelijk dat iemand dat zomaar in z'n vrije tijd doet, als vrijwilliger, of als vrijwilligster? Ik meen dat het in dit geval een vrijwilligster is?

Dat vraag ik mij ook vaak af.

Vr. Maar zij heeft toch wel de steun van vrijwilligers?

Zij heeft over het hele land verspreid medewerkers en medewerkers, maar onvoldoende. Er is ook onvoldoende gelegenheid om deze mensen te coachen en te begeleiden. Het is onmogelijk om dit te doen naast, want het gaat hier om een vrouw die de landelijke leiding heeft, een huisvrouwendagtaak.

Vr. Ja, dat kan ik me heel goed indenken. Zeg, een heel ander punt: er wordt de laatste tijd zo ontzaggelijk veel gesproken over het humanistisch vormingsonderwijs. Moet ik dat ook bij dat arbeidsveld rekenen, waarover we in het begin gesproken hebben?

2 uitzendingen per week

elke maandagavond van 19.40—19.50 uur de rubriek Geestelijk Leven. (Hilversum II)

elke vrijdagavond van 22.25—22.30 uur de rubriek Kort kommentaar. (Hilversum I)

onze radio uitzending van maandag 27 maart 1967

Jazeker, want op het gebied van het humanistisch vormingsonderwijs ligt een bijna onafzienbare taak. In augustus 1968 treedt de mammoetwet in werking. Dan komt voor ons, ons Humanistisch Verbond dus, de mogelijkheid vormingsonderwijs te geven. Hierop moeten we ons grondig voorbereiden, hetgeen betekent tenminste één fulltime-kracht voor de organisatie en het opleiden en trainen van vormingsleiders.

Vr. Maar ja, als je nu zegt in augustus '68 treedt die Mammoetwet in werking en dan zouden we dus klaar moeten zijn, dan houdt dat volgens mij in, want zo'n vormingsleider vorm je niet in een week, dat er toch al een bepaalde opleiding moet zijn.

Wij hebben een eigen opleidingsinstituut, het is in één van de vorige uitzendingen al ter sprake gekomen, dat al een aantal jaren bezig is en regelmatig krachten aflevert, met name voor de geestelijke verzorging in het leger. Maar gezien de vraag die zo langzamerhand steeds dringender gaat ontstaan, kan het instituut nauwelijks de behoefte die ontstaat bijhouden.

Vr. Weet je, als je dit nu allemaal zo zegt, dan klinkt het misschien als een onbescheiden vraag, maar krijg jij nou als directeur van het Humanistisch Verbond niet het gevoel dat je onder zware druk van omstandigheden komt te verkeren? Er is in de vorige uitzendingen ook iedere keer naar voren gekomen: ja, we hebben te weinig krachten, te weinig geld en jij als directeur hebt met deze praktijk natuurlijk verschrikkelijk veel te maken.

Ik geloof te kunnen stellen dat wij de problemen organisatorisch wel aan kunnen. Dat wil niet zeggen dat het een eenvoudige zaak is, maar het is te overzien en we kunnen het wel onder de knie krijgen. Het nare is, dat er een permanente spanning is tussen het werk, dat gedaan moet worden en de beschikbare financiën. We zijn immers geheel op particuliere middelen, of vrijwel geheel op particuliere middelen aangewezen.

Herhaaldelijk doet zich dan ook de krankzinnige situatie voor dat je gedwongen bent een met groot enthousiasme ontplooiende activiteit af te remmen omdat er onvoldoende geld is.

Vr. Ja, dat is inderdaad een krankzinnige situatie, zo klinkt het mij tenminste wel. Maar mag ik daar dan meteen deze vraag aan toevoegen: je ziet toch hopelijk nog wel perspectief voor de toekomst?

Natuurlijk zie ik perspectief. Je weet, dat de functie van directeur van het Humanistisch Verbond pas sinds 1 november 1966 bestaat, ik ben dus bijna 5 maanden in functie. Ik heb bij het aanvaarden van deze functie kunnen overzien en kunnen weten dat het moeilijk zal zijn om het program, zoals dat bij het bestuur van het Verbond voor ogen staat, uit te voeren en ik wist dus

ORIËNTATIE

In deze serie is weer een nieuw deeltje uitgekomen, t.w.

AUTONOMIE

Thans zijn in deze twee series van vijf brochures reeds verschenen:

- I. Huwelijk en gezin
 1. Verkering en verloving
 2. Trouwen
 3. Gezinsvorming en opvoeding
 4. Het gemengde huwelijk
- II. De mens en zijn wereld
 1. Atoom en kosmos
 2. Existentie
 3. Evolutie
 4. Autonomie

Wij verwachten nu nog uit serie I: Gezin en maatschappij en uit serie II: Relativiteit.

De prijs per serie bedraagt f 2,50. U kunt deze bestellen door storting of overschrijving op girorekening no. 30 49 60 t.n.v. het Humanistisch Verbond te Utrecht. Op het girostrookje te vermelden: Oriëntatie I en/of II".

dat het alleen mogelijk was indien er voldoende middelen voor komen. Maar ik kan me niet voorstellen, dat het grote deel buitenkerkelijken van de nederlandse bevolking ons in de steek zou laten en niet, zij het dan misschien niet onmiddellijk, maar dan toch wel binnen niet al te lange tijd, de voldoende middelen zullen verschaffen om het werk wat wij te doen hebben te doen. Het is de moeite waard om daar geld voor beschikbaar te stellen, het is ook de moeite waard om daar je krachten aan te geven.

Vr. Mag ik je hartelijk danken voor dit gesprek en dan hoop ik alleen dat als je vier jaar in deze functie bent, dat we nog eens een keertje rond de tafel gaan zitten en dan over het werk en het perspectief van het Humanistisch Verbond spreken? En dan zou ik je toch nog wel graag als afronding van deze 4 interviews in de maand maart de gelegenheid willen geven het gironummer van het Steunfonds PRAKTISCH HUMANISME in Amersfoort nog eens een keertje aan de luisteraars willen noemen.

Van deze gelegenheid wil ik gaarne gebruik maken. Dat gironummer is: 6168.

STICHTING
STEUNFONDS
PRAKTISCH HUMANISME

Amersfoort

**GIRO
6168**

Kort kommentaar

Een radio-uitzending van vrijdag 24 februari 1967

Dit is een kort kommentaar over een pas verschenen brochure. Nu verschijnen er heel wat brochures, maar dit geschriftje met donkerblauwe omslag over de openbare school, verdient bijzondere aandacht.

En wat is dan het bijzondere hiervan? Daarvoor moeten we een hele tijd teruggaan. Meer dan tien jaar geleden heerste er in humanistische kring nogal wat ongerustheid over de ontwikkeling van het openbaar onderwijs. Men had het niet erg begrepen op de hervormde leus van kerstening van de openbare school. Tegelijkertijd werd meer en meer een leervak ingevoerd, dat men Cultuurgeschiedenis van het Christendom noemde en dat voor alle leerlingen bestemd was. Niet dat humanisten op zichzelf ertegen waren dat de kinderen daarover iets hoorden, integendeel, maar het leek zo wel erg eenzijdig, ook al omdat het bijna altijd door dominees gegeven werd. Daarvoor was de openbare school niet bestemd.

Men had nu wel luidkeels kunnen protesteren, maar dat zou waarschijnlijk weinig geholpen hebben en het zou ook alleen maar negatief geweest zijn. Men deed dan ook iets anders. De humanisten zochten contact met de vrijzinnig-protestanten en later met de orthodox-hervormden. Weer later ook met Volksonderwijs, de Ouderraad en de Onderwijzersbond. In deze kring begon een gedachtenwisseling over wat men nu eigenlijk van de openbare school verwachtte: een werkelijk gemeenschappelijke school, niet gekerstend en ook niet humanistisch, maar een ontmoetingspunt voor alle overtuigingen en alle

rangen en standen, niet met verdoezeling van ieders overtuiging, maar juist op grond van die overtuigingen.

Daarover handelt nu die donkerblauwe brochure waarvan zojuist sprake was. Dat zou op zichzelf niet zo belangrijk zijn, maar opmerkelijk is, dat hierin nu de namen voorkomen, niet alleen van de eerder genoemde groepen, maar van de meest uiteenlopende organisaties en personen die met de school te maken hebben, zoals b.v. de Algemene Vereniging van Leraren en het Nut van het Algemeen. Wie het interesseert, kan die brochure o.a. verkrijgen bij Volksonderwijs, Jan Luykenstraat 29, Amsterdam.

Intussen wordt het gesprek voortgezet met voor-aanstaande katholieken en gereformeerden. En dat alles is in ons verzuilde landje een heel opmerkelijk ding, want de algemene school is een bolwerk tegen de verzuiling. Ongemerkt kan hier iets heel belangrijks gaan gebeuren. Niet omdat de ideeën die besproken worden zo uitzonderlijk zijn, maar omdat hier een wederzijds begrip aan het ontstaan is dat tot nu toe ongekend was. Daardoor is het ook mogelijk geweest dat in de Mammoetwet de aloude „christelijke en maatschappelijke deugden” vervangen zijn door een formulering die beter beantwoordt aan wat we thans van een echt gemeenschappelijke school verwachten. En ook die formulering is afkomstig uit de kring van deze werkgroep.

Er is nu ook een uitgangspunt bereikt om b.v. het onderwijs in de „Cultuurgeschiedenis van het Christendom” opnieuw te bezien. In een andere brochure (met groene omslag) wordt gesproken over „Kenniss van het geestelijk leven” wat beter aangeeft waarom het eigenlijk gaat. Dat kan naast godsdienstonderwijs en humanistisch vormingsonderwijs voor onze kinderen op de algemene scholen van grote betekenis zijn. Ook hierover ontstaat langzamerhand een beter begrip tussen de levensovertuigingen zoals tien jaar geleden nog nauwelijks verwacht kon worden. Er gebeurt zoveel in de wereld, dat ontmoedigend is, dat het wel goed is als ook eens de aandacht gevraagd kan worden voor een ontwikkeling, die wel niet wereldschokkend is, maar voor Nederland toch zeker bemoedigend. Vandaar dit korte kommentaar over een gezamenlijke grondslag van een echt gemeenschappelijke school.

TH. W. POLET

BEVRIJDEND

HUMANISME

H. Lips

f13.90

20 JAAR

HUMANISTISCH VERBOND

Een korte samenvatting over de jaren 1956—1966

f12.90

HUMANISTISCH CREDO

H. Lips - e.a.

f12.50

HET HUMANISME

IN DE

MODERNE WERELD

gehouden inleidingen tijdens het 16e congres

f10.85

Te bestellen door storting of overschrijving op girorekening no. 30.49.60 t.n.v. het *Humanistisch Verbond* te Utrecht, met omschrijving van de gewenste brochure.

opening van het seizoen

De zon opent de bloemen:
de vrouwen van het voorjaar
vertolken kelken van kleur.

Zij wiegen het licht behoedzaam
aan hun borst en in hun schoot.
De wereld kijkt ernaar.

Zelfs de kinderen staren
met hun voor één moment ineens
allesbegrijpende ogen.

Hans Andreus

uit: Luisteren met het lichaam...

Belasting

Kort geleden ontving ik namens de minister van Financiën een brief, waarin hij mij meedeelde, dat hij gaarne zou vernemen welke mijn inkomsten zijn geweest in het jaar 1966. De brief heeft mij niet verrast, want ik pleeg elk jaar zo'n brief te ontvangen en ik mag zeggen, dat ik er nog vele hoop te zullen ontvangen. Want zolang je van Zijne Excellentie zo een missive krijgt toegesonden leef je nog en wel met een inkomen, dat boven de loongrens ligt.

De brief is in een wat onpersoonlijke en koele stijl vervat. Daarvoor zou ik wel begrip hebben, want het aantal contribuabelen (zo heten wij bij deze gelegenheid, naar ik meen) is zó groot, dat een persoonlijk woord moeilijk te verwachten is. Maar het treft mij altijd onaangenaam, dat het bijgevoegde opgave-formulier besluit met de woorden: „Aldus naar waarheid opgemaakt”. Hieruit spreekt voor mijn gevoel iets van een zeker wantrouwen, dat niet prettig aandoet. Tenslotte help ik met mijn bijdrage het niet onaanzienlijke salaris van de heer minister bijeen te brengen en dan past het hem niet mij bij voorbaat te verdenken van het schrijven van onwaarheid. Het lijkt mij in alle opzichten beter als de formule van de waarheid wordt weggelaten. In de eerste plaats geloof ik niet, dat het veel uitmaakt, of zij er bij staat of niet. Bij alle andere gelegenheden, als ik iets teken zet ik er ook niet uitdrukkelijk bij, dat ik de waarheid vermeld. Bovendien vind ik het van de minister wel bijzonder optimistisch, dat hij blijkbaar meent dat ik het antwoord heb gevonden op de vraag „wat is waarheid?”, een vraag die de mensheid al sinds millennia bezig houdt.

Ondanks deze bedenkingen heb ik het papier toch maar weer ingevuld. Wat het resultaat van deze inspanning is, weet ik niet. Met de belastingwetgeving ben ik in hoge mate onbekend. En sinds ik weet, dat er hoogleraren in het belastingrecht bestaan doe ik zelfs geen poging mij verder in deze wetenschap te verdiepen. Men moet zijn eigen grenzen kennen. Het is overigens wel jammer, want ik heb zojuist vernomen, dat een Fransman heeft gezegd: „Wie de belastingwetten niet kent, moet meebetalen voor hen die ze te goed kennen.”

Ten dezen leef ik dus uit het beginsel „Jelle zal wel zien” en ik zal het te zijner tijd ook zien, vermoedelijk net op de ochtend dat ik met vakantie ga, want dit is het tijdstip waarop ik sinds jaren mijn aanslagbiljet ontvang. Misschien kan men beter niet met vakantie gaan...

Het toeval, dat zo dikwijls een rol in ons leven speelt, wilde dat ik na beantwoording van 's ministers brief een artikel onder ogen kreeg, dat handelde over de belasting in de loop der eeuwen. Het was, voor mij althans, bijzonder verrassend. Reeds in het oude steentijdperk, zo vernam ik, moesten de jagers het grootste deel van hun jachtbuit afdragen aan het stamhoofd. Wat die met al die reeruggen, lendestukken en hammen uitvoerde stond er niet bij, maar ik neem aan,

dat hij er zelf wat van nuttigde en ik hoop, dat hij vervolgens een boutje ter beschikking stelde aan bejaarden en invaliden.

In Peru ging het anders. Daar betaalde ieder 100 % belasting. De Inka verdeelde de opbrengst volgens vaste en zeer ingewikkelde wetten. Er waren specialisten die met behulp van knopentouwen uitrekenden hoeveel ieder kon krijgen, een soort omgekeerde belastingconsulenten dus.

Het is, meen ik, wel bekend, dat in brede kringen een tegenzin tegen het belastingbetalen bestaat. Ten onrechte natuurlijk, maar het feit ligt er. Ten onzent uit de tegenzin zich gewoonlijk door middel van het stembiljet, maar dat is vroeger en elders wel eens anders geweest. Een enkele keer heeft de belasting rechtstreeks tot omwentelingen geleid.

Er zijn geschiedkundigen die beweren, dat de roemrijke onafhankelijkheidsstrijd van onze voorvaders zijn oorsprong vindt in de tiende penning van Alva. De geloofsverschillen zouden de Lage Landen niet tot oproer gebracht hebben. Tenslotte was het aantal protestanten aanvankelijk maar heel gering. Toen Alkmaar werd belegerd, was niet meer dan drie procent van de bevolking protestant. Niettemin is daar de victorie begonnen.

De honderdste penning, een heffing-ineens van 1 %, zouden onze voorouders wel genomen hebben. De twintigste penning, een belasting van 5 % bij de verkoop van huizen en grond, ook nog wel, want men verkoopt niet dagelijks zijn huis. Maar de tiende penning deed de deur dicht. Zij was dan ook niet mals, een omzetbelasting van 10 %. En om aan te tonen hoe groot de weerzin des volks tegen deze belasting was, deelt een tijdgenoot mee, dat de goede lieden van Antwerpen het zelfs vertikten om hun dagelijks bier te drinken ten einde Alva een loer te draaien. Ik vind dit een kras staaltje. Wie laat tegenwoordig zijn sigaret staan? En daar wordt nog een heel andere penning van geheven!

Nog sterker is het verhaal van de thee in Boston. Daar wierp men meer dan 300 kisten thee ter waarde van 100.000 toenmalige guldens in zee, omdat men weigerde de verschuldigde belasting te betalen. Er moet toch werkelijk heel wat gebeuren, voordat een Engelsman thee in het water gooit, althans in het zeewater. En wat was het gevolg? Jazeker, de USA! Wie zou de eerste en tweede wereldoorlog gewonnen hebben zonder deze thee? Is het teveel gezegd, als wij beweren, dat het evenwicht der machten, dat ons voorlopig in leven houdt, te danken is aan thee en in het bijzonder aan belasting op thee?

Het is dat ik een rustig mens ben en, gelijk hierboven al is vermeld, niet al te zeer wars van het belastingbetalen ben. Anders ware het toch best mogelijk, dat ook ik uit pure narigheid eens een wereldrijk had gesticht. Zijne Excellentie moge zich het voor gezegd houden: Belasting betalen, goed, maar het moet niet te gek worden.

Aldus naar waarheid ingevuld.

H.H.

uitzendingen van het humanistisch verbond

vrijdag 31 maart 22.25 uur: Kort kommentaar (Hilv. II)

maandag 3 april 19.40 uur: J. P. van Praag: „Wat betekent het?” (Hilv. II)

vrijdag 7 april 22.25 uur: Kort kommentaar (Hilv. I)

maandag 10 april 19.40 uur: mevr. Rood-de Boer: „Modern Mensbeeld” (Hilv. II)

dinsdag 11 april 19.05 uur: Ontmoeting der levensovertuigingen.